

УДК 330.322.2: 338.3

*І. М. Крейдич,
д. е. н., професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки,
Національний технічний університет України "КПІ"
В. Р. Товмасян,
здобувач, ПВНЗ "Європейський університет"*

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

*I. Kreidych,
Doctor of Economics., Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics,
National Technical University of Ukraine "KPI"
V. Tovmasyan,
Researcher, "European University"*

APPROACHES TO THE INNOVATION AND INVESTMENT PROCESSES MANAGEMENT AT THE ENTERPRISES

У статті на основі дослідження теоретичних концептів інвестиційних теорій виявлено відсутність дієвих інституціональних заходів і на цій основі доведено потребу у розробленні і впровадженні принципових наукових підходів та теоретичного базису формування та реалізації інвестиційної політики розвитку промислових підприємств з використанням рушійних механізмів стимулювання інвестиційної діяльності, які передбачають побудову акумуляційно-релевантного підґрунтя розширеного відтворення виробничо-економічних систем, скеровують її траєкторію розвитку за рахунок коригування вагомості впливу зовнішніх та внутрішніх факторів інтенсифікації інноваційних процесів на темпи загальноекономічного прискорення. Результати наукового аналізу дефініцій інвестиційної діяльності дозволили виявити першооснови до форми представлення економічної сутності інвестиційної політики підприємств і встановити тенденцію до її розуміння з позицій теорії інституціонально-інформаційної економіки. У статті запропоновано трактування сутності "інвестиційної політики підприємства" як форми реалізації інвестиційної ідеології та економічної політики виробничо-економічної системи в розрізі найбільш важливих аспектів інвестиційної діяльності на окремих етапах її існування.

In the article the effective institutional measures absence was revealed on the basis of investment theory concepts research. The need for the development and implementation of fundamental scientific approaches and methodological basis of the industrial enterprises' investment policy formation and implementation was proved. It foresees the use of the driving mechanisms for investment activity stimulating based on the expanded reproduction of industrial and economic systems. As the result, the industrial activities directed on the development by adjusting the weight of the external and internal innovation processes intensification factors impact on the rate of general economic acceleration. The results of the scientific analysis of investment activity definitions revealed a primary basis for determining the economic nature of the enterprises' investment policy. The trend of understanding of the investment policy nature from the positions of institutional and information economics theory was established. The article offers interpretation of the essence of the "enterprise's investment policy". It is defined as a realization of investment ideology and economic policy of industrial and economic system form in the context of the most important aspects of investment at various stages of its existence.

Ключові слова: інвестиційна політика, розвиток промислових підприємств, інвестиційна діяльність, інноваційний процес, інвестиційні теорії.

Key words: investment policy, industrial development, investment, innovation process, investment theory.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Потреба дослідження теоретичних положень щодо управління інвестиційними та інноваційними процесами на підприємствах зумовлена недостатнім рівнем теоретичного розроблення підходів до формування інвестиційної політики, нехтуванням значущості регуляторних механізмів управління інвестиційною діяльністю в умовах трансформаційної економіки, невідповідністю тра-

диційних управлінських підходів вимогам сучасної економічної системи. Це потребує зміни підходів до теоретичних засад дослідження інвестиційного процесу з акцентом на відтворювальну структуру інвестицій та інноваційну модель розвитку економіки.

У вітчизняних економічних дослідженнях проблеми управління інноваційною та інвестиційною діяльністю промислових підприємств відповідно до фахової

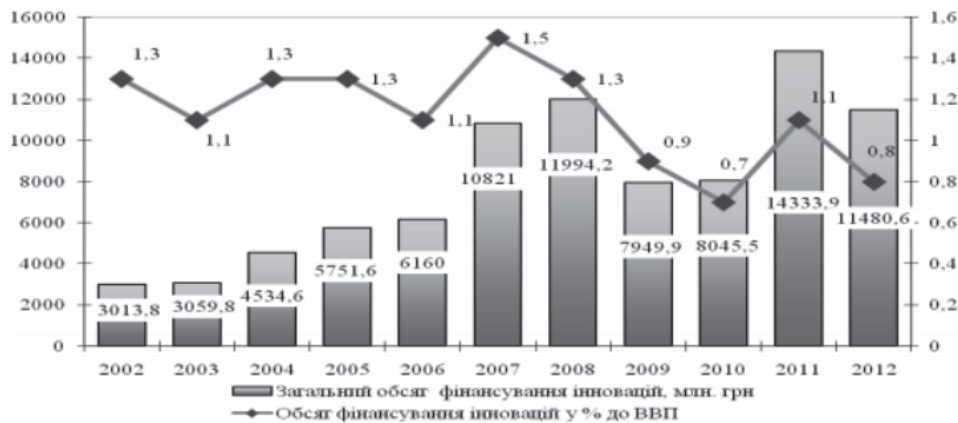

Рис. 1. Динаміка основних показників фінансування інноваційної діяльності

Складено за даними [6].

спеціалізації досліджують такі вчені: А.М. Борщ, В.М. Геєць, Р.В. Попельнюхов та інші науковці [1—5].

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є розроблення та впровадження принципів наукових підходів щодо управління інноваційними й інвестиційними процесами на підприємствах.

ВИКЛАДЕННЯ МАТЕРІАЛУ

Останнім часом спостерігаються загальносвітові тенденції використання результатів фундаментальних та прикладних досліджень, істотне зростання їхньої практичної значимості, розмивається межа між фундаментальною і прикладною наукою. Скорочується час реалізації результатів фундаментальних досліджень — від відкриття нових явищ до розробки і впровадження технологій на їх основі. За оцінками експертів, вже близько 10% нової комерційної продукції і технологій спираються на останні результати фундаментальних досліджень. Фундаментальні та прикладні дослідження стають безпосереднім джерелом інновацій і проривних технологій, сприяють економічному розвитку за рахунок інноваційного фактора.

На сьогодні Україна має достатньо високий рівень фундаментальних та прикладних досліджень за досить широким переліком наукових напрямів. Прискорення розвитку економіки України та її інтеграція в міжнародний простір у середньостроковій і довгостроковій перспективі визначатимуться результатами використання наявного потенціалу вітчизняної фундаментальної науки та підвищенням ролі науки як впливового інституту і рівноправного партнера у соціально-економічних відносинах.

Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності у 2012 р. становив 11480,6 млн грн. або 0,81% ВВП проти 14333,9 млн грн. (1,1% ВВП) у 2011 р., 8045,5 млн грн. і 7949,9 млн грн. в 2010 та 2009 рр. відповідно (рис. 1).

За рахунок коштів іноземних інвесторів інноваційна діяльність фінансувалась в 2012 р. в сумі 994,8 млн грн., в 2011 — 56,9 млн грн., в 2010 р. — 2411,4 млн грн.

З метою здійснення нововведень у 2012 р. 209 підприємств придбали нові технології (в Україні та за її межами), з них 80 підприємств придбали технології за кордоном. Найактивнішими щодо придбання технологій були підприємства машинобудування, ремонту та монтажу машин і устаткування, які становили 27,8% від загальної кількості промислових підприємств України, що придбали технології; із виробництва харчових продуктів, напоїв — 23,9%; хімічної і нафтохімічної промисловості — 12,0%; із виробництва та розподілення електроенергії, газу та води — 7,7%. У 2012 р. промисловими підприємствами придбано в Україні 571 нова технологія та 168 — за її межами (у 2011 р. — 672 та 200 технологій відповідно).

Бюджетне фінансування залишається одним із головних фінансових інструментів науково-технічної та інноваційної політики економічно розвинутих країн, основною формою прямої державної підтримки інноваційного розвитку. За напрямками бюджетного фінансування науки за рахунок загального фонду кошти розподілено таким чином: на ДіР у цілому припало 88% (2010 р. — 89,6%, 2011 — 88,4%) від загального обсягу бюджетного фінансування науки, зокрема: фундаментальні дослідження — 51,3% (2010 р. — 54,6%, 2011 — 51,3%), прикладні дослідження і розробки — 30,3% (2010 р. — 29,0%; 2011 — 29,1%), дослідження і розробки за ДЦНТП — 4,7% (2010 р. — 5,0%; 2011 — 5,4%), роботи за державним замовленням (розробки найважливіших новітніх технологій) — 0,8% (2010 р. — 0,3%; 2011 — 1,1%), програми і проекти у сфері міжнародного наукового і науково-технічного співробітництва — 0,9% (2010 р. — 0,8%; 2011 — 0,8); частка фінансової підтримки розвитку наукової інфраструктури становила 6,4% (2010 р. — 4,8%; 2011 — 6,7%), інших робіт — 5,6% (2010 р. — 5,6%; 2011 — 5,6%) [6].

Слід зазначити, що за статистичними даними основним джерелом інвестування залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 59,7% усіх капіталовкладень. Таким чином, близько 60% інвестицій в основний капітал на сьогодні припадає на власні кошти підприємств і тільки 34% на позички.

Дослідження інноваційних та інвестиційних процесів на підприємствах зосереджено на процесі реального інвестування у зв'язку з гострою необхідністю оновлення основних виробничих засобів вітчизняних підприємств промисловості. Теоретичні засади щодо управління інвестиційними та інноваційними процесами з урахуванням науково-теоретичних надбань включають теоретичний базис, організаційну структуру та види інституційно-ресурсного забезпечення.

Насамперед обґрунтуємо теоретичний базис проведення інвестиційної політики розвитку промислових підприємств. Постулати теоретичного базису методології формування та реалізації інвестиційної політики доцільно класифікувати за типами впливу на ефективність реалізації інвестиційної діяльності на: негативні, нейтральні та позитивні (табл. 1). Проведемо дослідження постулатів негативного, позитивного та нейтрального впливу методології формування та реалізації інвестиційної політики розвитку промислових підприємств. Слід зазначити, що базування на постулатах негативного та позитивного впливу під час реалізації інвестиційної політики розвитку підприємства можна вважати умовно визначеними, які й спрямовують у тому чи іншому напрямі.

Однак найбільш ризикованим є ґрунтування на постулатах нейтрального впливу, що за своєю природою схильні до динамічного коливання під впливом адаптаційно-конвергованих умов та латентного коригування можуть змінювати вектор впливу у бік двох базових напрямів. На наш погляд, упередження, що інвестиційна стратегія передую інвестиційній політиці негативно впливає на ефективність інвестиційної діяльності підприємства. Вважаємо, що інвестиційна стратегія є складовою інвестиційної політики підприємства. Такі показники оцінки ефективності інвестиційних проектів, як чиста дисконтована вартість інвестицій, внутрішня норма рентабельності широко використовуються у практиці прийняття інвестиційних рішень і фактично є основними орієнтирами при визначенні ефективності та

Таблиця 1. Постулати методології формування та реалізації інвестиційної політики розвитку промислових підприємств

Постулати негативного впливу	Постулати нейтрального типу	Постулати позитивного впливу
1. Упередження, що інвестиційна стратегія передуватиме інвестиційній політиці	1. Швидкий період окупності інвестицій є запорукою ефективності реалізації інвестиційного проекту	1. Стабільне податкове законодавство та спрощений порядок адміністрування податків
2. Показники оцінювання ефективності інвестиційних проектів	2. Інвестування є менш ризикованим, ніж кредитування	2. Проведення реструктуризації активів підприємства
3. Податкові пільги сприяють залученню інвестицій у реальний сектор економіки	3. Присутність конвергенції на інвестиційному ринку	3. Реалізація процедури контролінгу інвестиційної діяльності
4. Інвестування в інструменти фінансового ринку	4. Венчурне інвестування	4. Стабільна політична ситуація
5. Рівень інвестиційної привабливості підприємства (інтегральний показник інвестиційної привабливості)	5. Амортизаційна політика підприємства	5. Рівень інноваційно-інвестиційного потенціалу
6. Ризики та перешкоди на шляху реалізації інвестиційної політики	6. Інституціональне забезпечення інвестиційного процесу в економіці	

Джерело: розроблено автором.

доцільності інвестицій. Але, на наш погляд, зазначені показники оцінки ефективності інвестицій не відповідають сучасним умовам господарювання, потребують подальшого опрацювання і не можуть виступати основними критеріями при прийнятті інвестиційних рішень, оскільки не враховують вплив логістичних параметрів.

Вважаємо, що податкові пільги не є інструментом стимулювання припливу іноземних інвестицій в Україну. Результати експертних опитувань потенційних інвесторів показують, що основним пріоритетом при прийнятті рішень про доцільність інвестування в ту чи іншу країну є не податкові пільги, а стабільність податкової системи і зрозумілий для інвестора порядок адміністрування податків.

Ще одним постулатом негативного впливу є інвестування в інструменти фінансового ринку. При інвестуванні в інструменти фінансового ринку не створюється додана вартість.

Більшість фахівців у сфері інвестування наголошують про необхідність визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства (інтегрального показника інвестиційної привабливості), який, на жаль, не враховує інвестиційний потенціал підприємства і, на наш погляд, не повинен бути основним критерієм під час прийняття рішення щодо доцільності інвестування в конкретне підприємство.

Ризики та перешкоди на шляху реалізації інвестиційної політики апріорі негативно впливають на процес інвестування.

До нейтральних постулатів належать: швидкий період окупності інвестицій, як запорука ефективності інвестицій; уявлення, що інвестування краще ніж кредитування; присутність конвергенції на інвестиційному ринку; венчурне інвестування; амортизаційна політика підприємства; інституціональне забезпечення інвестиційного процесу в економіці.

До постулатів позитивного впливу слід віднести стабільне податкове законодавство та спрощений порядок адміністрування податків, реструктуризацію активів підприємства, контролінг інвестиційної діяльності, стабільну політичну ситуацію, рівень інноваційно-інвестиційного потенціалу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, інвестиційна політика представляє собою форму реалізації інвестиційної ідеології та економічної політики виробничо-економічної системи в розрізі найбільш важливих аспектів інвестиційної діяльності на окремих етапах її існування. Обґрунтовано теоретичні засади управління інноваційними та інвестиційними процесами на підприємствах, які: а) передбачають побудову акумуляційно-релевантного підґрунтя розширеного відтворення виробничо-економічних систем; б) скеровують її траєкторію розвитку за раху-

нок коригування вагомості впливу зовнішніх та внутрішніх факторів інтенсифікації інноваційних процесів на темпи загальноекономічного прискорення; в) визначають концептуальність аналогій за принципом золотого січення та нівелюють застарілі економічні парадигми, що не поєднуються з економічними реаліями та неспроможні до симбіотичного функціонування.

Література:

1. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми та перспективи / Л.М. Борщ — К.: Т-во "Знання", КОО, 2002. — 318с.
2. Геєць В.М. Перспективи розвитку економіки України та можливий вплив на нього інноваційних факторів / В.М. Геєць // Наука та наукознавство. — 2006. — № 3 — С. 24—28.
3. Носова О.В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. — 2011. — № 1. — С. 59—65.
4. Попельнюхов Р.В. / Інвестиційна привабливість економіки України (інвестиційний клімат) // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 21. — С. 24—28.
5. Концепція державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011—2015 роки // Оф. Веб-сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=564&id=2493>
6. Статистичний щорічник України за 2012 р. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України; ред. О.Г. Осауленко. — Режим доступу: <http://ukrstat.org/ua>

References:

1. Borsch, L.M. (2002), *Investytsii v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy*, Znannia, KOO, Kyiv, Ukraine.
2. Heiets, V.M. (2006), "Prospects of development of economy of Ukraine and possible influence on him of innovative factors", *Nauka ta naukoznavstvo*, vol. 3, pp. 24—28.
3. Nosova, O.V. (2011), "Investment climate in Ukraine as the main ways of improving", *Stratehichni priorytety*, vol. 1, pp. 59—65.
4. Popel'niukhov, R.V. (2009), "The investment attractiveness of Ukraine's economy (investment climate)", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 21, pp. 24—28.
5. State Agency of Ukraine for Investment and Development (2013), "Conception of the economic program of investment in 2011-2015", available at: <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=564&id=2493> (Accessed august 2013).
6. State Statistics Service of Ukraine (2013), "Statistical Yearbook of Ukraine for 2012", available at: <http://ukrstat.org/ua> (Accessed 1 august 2013).

Стаття надійшла до редакції 23.11.2014 р.